

Dagspressuppgift

Bluffakturor och militärpornografi

Att i dessa dagar skriva ett PM om vad nyheter är, känns nästan skrattretande. Tidningar är nyheter, för det ligger i ordets natur. Tidning betyder nyhet. Det råder heller inget tvivel om att nyheter alltid varit mer eller mindre detsamma århundraden tillbaka. Men aldrig har väl begreppet nyheter varit så urholkat som nu?

Kriget i mellanöstern är inte bara en konfrontation två galna statsledare emellan det är också ett mediekrig. Detta är inget nytt fenomen. Desinformation har förekommit i alla tider som ett taktiskt knep. Däremot har det tagit sådana gigantiska proportioner. Från USA har jag sett på TV hur man närmast framställer det hela som "Late night show från fronten", med kabelkanalen Fox i spetsen.

Hemma i trygga Sverige är läget inte fullt så hysteriskt även om jag hört ryktats om överstar som uttalar sig till höger och vänster. Dessa och andra analytiker och nyhetsgrafik verkar helt suddade ut det egentliga lidandet. Bakom alla flash- och 3D-animationer finns det ju människor, riktiga... Det är inget dataspel. Känns verkligen absurt att hänge sig åt, för att citera mitt intervjuoffer i artikeluppgiften Peter Franke, sådan "militärpornografi". Det är skrämmande. "Rädslan får inte styra", sa han också. För hos oss handlar inte rädslan om bomberna ska slå ner i huset utan vem man kan lita på? Vilka nyheter är sanna?

Nyhetsvärderarna står alltså inför en vansklig uppgift. Att göra sensation av något som inte har ägt rum, är ju inte alls bra. Med snabba och flyktiga medier som tv, radio och Internet kan man reservera sig för ändringar och snabbt rätta till. Det torde hursomhelst vara bättre att inte rapportera denna "osäkra" nyhet överhuvudtaget. Beträffande huvudmediet i den här kursen, tidningen, så finns det ingen chans till sådana "efterhandmodifieringar". Dess uppgift blir snarare att fördjupa, analysera mera, och kanske ge tid till just det som missas i stressade etermediasammanhang. Att fördjupa och ge upphov till eftertanke hos läsaren.

Om textmässiga skildringar från krig och elände får en att må dåligt så kan bilder förvärra ännu mer. Låter konstigt, men på ett vis är kriget ett tacksamt motiv. Bilder från oroshärdar är starka därför att människor ofta står på det yttersta, till och med bortom denna gräns. Toleransnivån har ökat med jämna mellanrum i och med olika trendsättande inslag i nyhetsflödet. Vad är nästa steg? Kanske det faktum att man kan följa CNN på nätet filmat direkt från en stridsvagn i fronten?

Bildvalet utgör alltså i nyhetsrapportering en delikat uppgift. Det handlar mycket om integritet. Balansgången och avvägningen hur långt man kan gå och vad som är vettiga bilder i sammanhanget.

När det inte är krig och katastrof. Då kan det till och med gå så långt att det sinar i teleprintern, nyhetstorka inträffar. Det omvända får samma konsekvenser. Vad ska vi nu publicera? Hur värderar man?

Nyheter skiljer sig väldigt beroende på forum. De stora nationella dagstidningarna har resurser och möjligheter att alltid gräva fram något scoop eller köpa något men på landsorten ter det sig något annorlunda. Här vet man att t.ex. omläggningen av riksvägen, så att ytterligare en by försvinner från kartan, berör många. Något som för en utomstående verkar totalt ointressant.

I Länstidningen i Östersund, vars form jag analyserade och fann bra, hämtar jag några exempel på nyhetsvärdering, bildval och rubricering. För en landsortstidning är lokala nyheter högprioriterat. Helst ska inte stans förstatidning (ÖP, i det här fallet) fått nys om eller kört liknande scoop. Om det redan publicerats är det ingen verklig nyhet. Så på de två punkterna stämmer fredagen den 28 februari toppnyhet "Kund i Telia tvingas betala bluffräkning". En viss Svenne Paulsson har drabbats av ett företag som kidnappat hans modem för att han surfat på mer eller mindre obskyra webbplatser. Han anser då att när Telia hjälper företaget att fakturera på vanliga teleräkningen gör sig skyldiga till brott. Dels så är det ju inget brott från Telias sida. Dels är det ju upp till herr Paulsson att låta bli dessa webbsidor och dels är det oklart hur många det berör. Nog för att porrsurfning är en stor del av Internetanvändning men det ska mycket till för att man ofrivilligt ska hamna i en sådan situation. Så valet som toppnyhet känns konstig.

På samma uppslag en betydligt mer påtaglig och viktig nyhet. "Hammerdal riskerar att bli utan läkare". Till denna artikel kommer en dåligt beskuren bild med dålig kvalitet (motiv och bild). Motivet är tre människor inom vården som verkar stå och titta in i en dataskärm, eller tv? De småler och verkar inte alls oroade för arbetssituationen. Nog för att resurserna inte medger några extravaganta fotografjobb men någon slags skolning borde man ju ge de "multi-journalister" som skickas ut på ett jobb.

Rubricering är en annan intressant faktor, tillsammans med bildvalen, för att ge skjuts åt nyhetsvärderingarna man gjort. Man kan påverka så den egentligen minst intressanta nyheten känns värd att slänga ett öga på. Med hjälp av lockande och relevant rubriksättning och bra bildval är alltså redigerarna minst lika viktiga som nyhetsvärderarna. Lite längre bak i Länstidningen, på sportsidorna, finner man många rubriker i citatform. "Chris: I kväll måste vi dra fördel av publiken" är kanske inte helt lyckat, enligt min mening, men jag förstår valet. Målgruppen vill ta del av idrottsutövarnas egna ord och kommentarer. Det fångar säkert mången sportfantasts uppmärksamhet.

Goda exempel på nyhetsvärdering, bild- och rubrikhantering finns överallt runt omkring oss. Generellt, utan att nedvärdera lokaltidningarnas ambitioner och förmågor, känns det som man med lätthet kan ta vilken DN, Svenskan eller GP som helst och få tag i någon juste bild. Här märks det att man har resurser.

Tekniken gör det dock möjligt att idag på alla nivåer av dagspresssverige skapa intressanta alster. Men bara för att möjligheten att alla kan göra allt finns får hantverket inte glömmas bort.

Slutligen vill jag kasta skit på kvällspressen, som dagligen, med vilje, bryter mot i princip alla konventioner om god nyhetsdesign och journalistik. Vämjeligt!